

KANCELARIA PREZYDENTA
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Biuro Prawa i Ustroju

Warszawa, dnia 16 czerwca 2015 r.

BPU 0600.105.2015

Pan

Zbigniew Nowak

ul. Wojska Polskiego 69/76

90 – 070 Aleksandrów Łódzki

W związku z Pana wnioskiem w sprawie likwidacji progów wyborczych deformujących wyniki wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej – Biuro Prawa i Ustroju Kancelarii Prezydenta RP uprzejmie informuje, iż wyrok Federalnego Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 listopada 2011 r. w sprawie progów wyborczych w wyborach do Parlamentu Europejskiego, sygn. 2BvC 4/10, 2BvC 6/10, 2BvC 8/10 – nie stwarza podstaw do negowania zgodności z Konstytucją przepisu art. 196 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy, zgodnie z którym w podziale mandatów w okręgach wyborczych uwzględnia się wyłącznie listy kandydatów na posłów tych komitetów wyborczych, których listy otrzymały co najmniej 5 % ważnie oddanych głosów w skali kraju.

Zgodnie z art. 335 Kodeksu wyborczego w wyborach do Parlamentu Europejskiego w podziale mandatów uwzględnia się wyłącznie listy kandydatów tych komitetów wyborczych, które otrzymały co najmniej 5 % ważnych głosów w skali kraju. Przepis ten realizuje dyrektywę unijną, która stanowi, że państwa członkowskie mogą wyznaczyć próg minimalny w rozdziale mandatów. Na poziomie krajowym próg ten nie może przekroczyć 5% oddanych głosów (art. 3 Aktu dotyczącego wyboru członków Parlamentu Europejskiego). Regulacja ta nie zobowiązuje państw członkowskich do wprowadzenia progów wyborczych, a jedynie wyraźnie dopuszcza możliwość ich ustanowienia w określonej wysokości. W Polsce pięcioprocentowy próg w wyborach do Parlamentu Europejskiego został ustalony na poziomie progu obowiązującego w wyborach do Sejmu.

Federalny Trybunał Konstytucyjny uznał niekonstytucyjność instytucji progów wyborczych w wyborach posła do Parlamentu Europejskiego z terytorium Niemiec.

FTK wskazał, że próg wyborczy nie oddziałuje na cały PE, lecz jedynie na reprezentację Niemiec, a ostatecznie 5% próg wyborczy w niemieckim systemie wyborczym do PE miał wpływ na obsadę jedynie 8 mandatów, tj. ok. 1% miejsc w całym parlamencie. Rozważania FTK dotyczące wyborów do Parlamentu Europejskiego nie mogą być odnoszone do progów wyborczych w wyborach do Bundestagu, jak również do klauzul zaporowych w polskim prawie wyborczym.

Przyjmuje się, iż progi wyborcze służą wyeliminowaniu z parlamentu partii najmniejszych, a preferują partie duże – są więc ułatwieniem przy budowaniu stabilnej koalicji politycznej w parlamencie i przeciwdziałają również nadmiernemu rozdrobieniu izby. Względny efektywności funkcjonowania parlamentu przedkłada się tu ponad dążenie do jego pełnej reprezentatywności (zob. L. Garlicki „Polskie prawo konstytucyjne – zarys wykładu” Warszawa 2010, s. 166).

W wyborach sejmowych z 1991 r. nie stosowano żadnych progów wyborczych. Efektem było wejście do Sejmu blisko trzydziestu ugrupowań, wśród których część była reprezentowana tylko przez jednego posła. Sejm uległ bardzo silnemu rozdrobieniu, nie był w stanie zbudować stabilnej większości popierającej rząd, co doprowadziło do jego rozwiązania po niecałych dwóch latach.

W wyborach w 1993 r. do Sejmu weszło tylko sześć ugrupowań, nie było więc problemów ze zbudowaniem koalicji i jej przetrwaniem przez okres całej kadencji. Zastosowanie progów wyborczych sprawiło jednak, że „zmarnowało się” ponad 30% głosów, bo oddano je na partie, które nie przekroczyły progu wyborczego. W rezultacie pojawiły się zarzuty politycznej niereprezentatywności Sejmu. Już jednak w wyborach 1997 r. „zmarnowało się” tylko 10% głosów, a do Sejmu weszło jedynie pięć ugrupowań. Podobnie było w kolejnych wyborach. W 2007 r. „zmarnowało się” tylko 4,02% głosów, mimo że do Sejmu weszły jedynie cztery ugrupowania.

W związku z Pana wnioskiem informuję, iż w katalogu planowanych działań legislacyjnych Kancelarii Prezydenta RP prace związane z przywróceniem zasady bezwzględnej proporcjonalności wyborów poprzez uchYLENIE klauzuli zaporowej (progu wyborczego) w wyborach do Sejmu – nie zostały przewidziane.

Zastępca Dyrektora
Biura Prawa i Ustroju

Małgorzata Paprocka
Małgorzata Paprocka

Ekspert

Małgorzata Kressowska
Małgorzata Kressowska